

Hemşirelik ve Ebelik Öğrencilerinin Bireysel Yenilikçilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Evaluation of Individual Innovative Characteristics of Nursing and Midwifery Students

Hediye UTLİ¹, Birgül VURAL DOĞRU²

ÖZ

Bu çalışma hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik özelliklerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırma, 23 Kasım 2017- 24 Ocak 2018 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini bir üniversitenin Sağlık Yüksekokulu hemşirelik ve ebelik bölümünde öğrenim gören ve araştırmaya katılmayı kabul eden 256 öğrenci oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında sosyo-demografik özellikleri belirlemek için öğrencilere Anket Formu ve yenilikçilik düzeylerini tespit etmek için hemşireliğe uyarlanmış "Bireysel Yenilikçilik Ölçeği" (BYÖ) kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde ortalama, yüzde, sayı ve Mann-Whitney U testi ile Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır.

Öğrencilerin %73,4'ü kadın, %26,6'sı erkektir. BYÖ toplam puan ortalaması 59,11±8,29'dur. Öğrencilerin cinsiyetine göre bireysel yenilikçilik ölçeği toplam puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır (p<0,05). Öğrencilerin okudukları bölüme göre bireysel yenilikçilik ölçeği alt boyut ve toplam puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunurken (p<0,05), sınıf, yaşadığı yer ve medeni duruma göre bireysel yenilikçilik ölçeği alt boyut ve toplam puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığı belirlenmiştir. (p>0,05).

Araştırmaya alınan öğrencilerin yenilikçilik düzeyi gelenekselci olup erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha gelenekselci ve kuşkucu oldukları saptanmıştır. Hemşirelerin ebelerine göre daha gelenekselci oldukları tespit edilmiştir. Bu farklılığın da hemşirelik bölümünde erkek öğrencilerin bulunmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yenilik, Hemşire, Öğrenci

ABSTRACT

This study was performed to evaluate individual innovative characteristics of nursing and midwifery students.

The study was conducted between November 23, 2017 and January 24, 2018. The study sample consisted of 256 students attending the nursing and midwifery departments of a health college and agreed to participate in the study. The Sociodemographic Characteristics Questionnaire was used to determine the socio-demographic characteristics of the participants and the "Individual Innovation Scale" (IIS) adapted to nursing was used to determine their innovation levels. Mean values, percentages, numbers, the Mann-Whitney U test and Kruskal-Wallis test were used in the analysis of the data.

Of the participants, 73.4% were female and 26.6% were male. Their mean score for the IIS was 59.11 ± 8.29. There was a statistically significant difference between their IIS scores according to gender (p <0.05). While there was a statistically significant difference between the mean scores the participants obtained from the overall IIS and the mean scores they obtained from its subscales (p <0.05), the variables such as year at school, place of residence and marital status did not lead to any difference between the mean scores the participants obtained from the overall IIS and its subscales (p > 0.05).

The participating students displayed traditional innovative behaviors. Male students were more traditional and skeptical than female students. Nurses were more traditional than midwives, probably to be due to the fact that there were male students in the nursing department.

Keywords: Innovation, Nurse, Student

* Çalışmanın etik kurul izinleri Mardin Artuklu Üniversitesi Etik Kurulundan alınmıştır. 1. Uluslararası İnovatif Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulacaktır.

¹Arş. Gör. Hediye UTLİ, Mardin Artuklu Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü, hediyeutli@gmail.com

²Dr. Öğr. Üyesi Birgül VURAL DOĞRU, Mardin Artuklu Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü, bvuraldogru@gmail.com

İletişim / Corresponding Author: Hediye UTLİ
e-posta/e-mail: hediyeutli@gmail.com

Geliş Tarihi / Received: 01.04.2018

Kabul Tarihi/Accepted: 10.08.2018

GİRİŞ

İnovasyon; bir işlem ile ilgili bireyin, toplumun ve kurumun yararına tasarlanmış olan ve yaratıcılığı içeren yeni fikirler, yeni süreçler ve yeni ürünlerdir.¹ Yaratıcılık, eğitimle kazanılan bir değer olup, bireyin değişim potansiyelini, yetenek ve tutumlarını artırır.² Süratle değişen dünyada değişikliğe adapte olmak, bireysel, toplumsal ve mesleki yaşamı devam ettirebilmek için kurumların, çalışanların, idarecilerin ve öğrencilerin kendilerini devamlı olarak yeni duruma hazır hale getirmeleri ve yenilikçiliği bir tutum biçimi haline getirmeleri gerekmektedir.³

Sağlık bölümü için hayati öneme sahip olan inovasyon, beraberinde getirdiği yenilikçi hizmet ve ürünlerle, tedavi ve erken teşhis olanaklarını artırarak gelecekte rastlanabilecek maliyetlerin önüne geçilebilir. Bu yenilikleri hizmet verdiği toplum ve bireylere ulaştıran önemli sağlık profesyonelleri arasında hemşireler, hemşirelik ve ebelik adayları yer almaktadır.⁴

İnsanların, yenilikleri benimseme düzeyleri farklı seviyelerde olabilmektedir. Bu ayrışmalar sebebiyle bireyler bir yeniliği daha geç veya erken benimsemekte, daha az veya fazla varyasyona hevesli olmakta bundan dolayı az veya çok risk almaktadır. Yenilikçi düzeyleri düşük bireylerin bilgiye ulaşabilme, onu kullanabilme ve yeniden yapılandırabilme, üretebilme, problem çözebilme, analiz ve sentez yapabilme, yeniliklere uyum sağlayabilme, eleştirel ve yaratıcı düşünebilme kabiliyetleri düşüktür.⁵

Profesyonel yenilikçi bir hemşire veya ebe, hastaların gereksinimlerini karşılamak için yeni yaklaşımlar, yeni fikirler, yeni hizmetler ve yeni ürünler üretmek için yaratıcılığını veya mevcut olan ürünleri farklı bir şekilde kullanarak ve geliştirerek kendi istihdamını da arttırmaktadır.⁶ Hasta bakımında gereksinimlerin neler olduğunu tespit etmek ve bu gereksinimleri karşılamak için her şeyden önce öğrencilerin ve hemşirelerin yeniliğe açık olmaları, yenilikçi yaklaşımlara karşı direnmemeleri, yenilik üretebilmeleri,

yenilikleri pratiğe uyarlayabilmeli ve inovatör (yenilikçi) rolünü tesirli bir şekilde teşhir etmesi gerekmektedir. Hemşirelerin kurumda “yenilikçi” rolünü kolayca teşhir edebilmesi için ferdi olarak da yenilikçi bir düşünce yapısında bulunması önemlidir.³

Literatürde hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik düzeyleri sorgulayıcı olarak belirlenirken, öğretmen adaylarının sorgulayıcı ve yenilikçi oldukları belirlenmiştir.⁷⁻¹²

Günümüzde yaşanan yenilik ve değişimlere uyum sağlayacak; hatta bunlara katkı sağlayacak bireylere gereksinim duyulmaktadır. Öğrencilerin inovatif düşünebilmesi için eğitim kurumlarında ve hastanelerde araştırma girişimleri desteklenerek yaratıcılık düzeyleri artırılmalıdır. Yenilikçilik özellikleri birbirinden farklı olan bireyler birbirlerinden ayrışarak çatışma ortamı yaratacağından dolayı öğrencilerin inovasyon konusunda bilgilenmesi ve farkındalığının artması beklenmektedir. Bu çalışmanın amacı ulusal ve uluslararası literatürde hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik özelliklerini değerlendiren sınırlı sayıda çalışma olması nedeniyle hemşirelik/ebelik öğrencilerinin inovasyon farkındalık durumlarını, yenilikçilik düzeylerini belirlemek ve farklı örneklem grupları ile yapılabilecek diğer çalışmalara katkı sağlamaktır.

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Tipi

Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel tipte yapılan araştırmadır.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma Kasım 2017-Ocak 2018 zamanları arasında, Mardin ilinde bir üniversitenin Sağlık Yüksekokulu'nda öğrenim gören hemşirelik ve ebelik öğrencileri ile yapılmıştır.

Evren ve Örneklem Seçimi

Araştırmanın evrenini ilgili üniversitenin Sağlık Yüksekokulunda öğrenim gören 369 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada örnekleme yöntemine gidilmemiştir. Araştırmanın yürütüldüğü tarihler arasında kriterlere uyan ve araştırmaya katılan 142 hemşirelik ve 114 ebelik öğrencisi olmak üzere toplam 256 öğrenciyle araştırma tamamlanmıştır. Araştırmaya katılım oranı %71'dir.

Örneklem Seçim Kriterleri;

- Sağlık Yüksekokulu'nda okuyan,
- 2., 3. ve 4. sınıf hemşirelik/ebelik öğrencisi olan,
- İletişim problemi bulunmayan,
- Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler oluşturmuştur.

Veri Toplama Aracı

Verilerin toplanmasında sosyo-demografik özellikleri belirlemek için öğrencilere Anket Formu ve yenilikçilik düzeylerini tespit etmek için hemşireliğe uyarlanmış "Bireysel Yenilikçilik Ölçeği" (BYÖ) kullanılmıştır.

Anket; araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda^{4,6} geliştirilen 19 adet açık uçlu ve çoktan seçmeli soru bağımsız değişkenleri oluşturmaktadır.

Bireysel Yenilikçilik Ölçeği; Hurt ve arkadaşları (1977) tarafından imar edilen ölçeğin, ülkemizde hemşireler üzerinde

geçerlilik ve güvenilirliği Sarıoğlu Kemer ve Altuntaş tarafından yapılmıştır.³

Hemşireliğe uyarlanan BYÖ değerlendirilmesi; 1 skoru kesinlikle katılmıyorum, 2 skoru katılmıyorum, 3 skoru kararsızım, 4 skoru katılıyorum ve 5 skoru kesinlikle katılıyorum gibi 5'li likert şeklindedir. BYÖ 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; bireylerin yeniliğe ve değişime karşı endişelerini aktaran değişime direnç alt boyutu 7 madde (6,7,10,13,15,17,20), bireyleri buldukları gruptaki diğer bireylerden öncelikli kılan özellikleri yansıtan fikir önderliği alt boyutu 7 madde (1,3,5,8,9,11,12) ve bireylerin belirsizliklere karşı risk alma alt boyutu 4 madde (2,16,18,19) olmak üzere toplam 18 maddeden oluşmaktadır.

Ayrıca ölçekten alınan puana göre; 57 puan ve altı alanlar gelenekselci, 58-65 puan arası alanlar kuşkucu, 66-74 arası puan alanlar sorgulayıcı, 75-82 arası puan alanlar öncü, 82 puan ve üstü puan alanlar yenilikçi, olarak sınıflandırılmaktadır.

Araştırmanın Değişkenleri

Araştırmanın bağımlı değişkenleri bireysel yenilikçilik ölçeği fikir önderliği, değişime direnç ve risk alma alt boyutlarından ve toplamından elde edilen puan ortalamalarıdır. Araştırmanın bağımsız değişkenlerini ise cinsiyet, bölüm, sınıf, yaşadığı yer, medeni durum ve inovasyon konusundaki görüşleri oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Veriler, yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmış ve araştırmaya katılmayı kabul eden hemşirelik ve ebelik öğrencilerine ders bitiminde yapılmıştır. Veri toplama araçlarının tam olarak doldurulması takribi 15-20 dakikada tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS 16,0 programı ile yapılmıştır.

Tanımlayıcı tablolarda aritmetik ortalama±standart sapma, sayı ve yüzde (%) değerleri kullanılmıştır. Normal dağılıma uymayan verilerin değerlendirilmesinde Kruskal-Wallis ve Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Araştırmanın anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak uygun bulunmuştur.

Araştırmanın Etiği

Araştırmanın uygulanabilmesi için Mardin Artuklu Üniversitesi Bilimsel Etik Kurul'undan kurul izni (Etik onay numarası: 34233153-050.04.04), çalışmanın yapılacağı kurumdan da kurum izni alınmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak katılan öğrencilerle görüşülüp sözlü onamları alınmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin yaş ortalamaları $21,23\pm 1,88$ 'dir. Öğrencilerin %73,4' ünün kadın, %55,46'sının hemşire olduğu, %49,92'sinin 2. sınıf öğrencisi, %96,9'unun bekâr olduğu ve %56,6'sının ilde yaşadığı belirlenmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri

Değişkenler	Sayı	%
Yaş (ortalama±ss)	21,23±1,88	
Cinsiyet		
Kadın	188	73,4
Erkek	68	26,6
Bölüm		
Hemşirelik	142	55,46
Ebelik	114	45,53
Sınıf		
2. sınıf	115	49,92
3.sınıf	73	28,51
4.sınıf	68	26,56
Medeni Durum		
Evli	8	3,1
Bekâr	248	96,9
Yaşanılan Yer		
İl	145	56,6
İlçe	81	31,6
Köy	30	11,7
Toplam	256	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %45,7'si inovasyonu yenilik olarak tanımlarken %41,8'i bilmediğini belirtmiştir. Bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde, Chan (2016), Zhu ve arkadaşları (2014) öğrencilerin çoğunluğunun inovasyonu

yaratıcılık, orijinal fikirlerin üretilmesi ve yeni bir yaklaşım olarak tanımladığını belirlemişlerdir.¹⁵⁻¹⁶ Özcan ve arkadaşlarının (2016) coğrafya bölümünde okuyan 65 öğrenci ile yaptıkları çalışmada; öğrencilerin %36,9'u inovasyonu bilgi sistemi ve %18,4'ü inovasyonu yeni yöntem ve tekniklerin kullanılması olarak ifade etmişlerdir.¹⁷ Araştırmamız literatürle benzerlik göstermekte ve çalışmaların çoğunda inovasyon yenilik olarak tanımlanmaktadır.

Çalışmamızda öğrencilerin %59'unun inovasyonu daha önce duyduğu ve inovasyonla ilgili bilgiyi %33,6'sının okuldan ve %23,8'inin kurs/seminer/konferanstan aldığı bulunmuştur (Tablo 2). Çalışmamızla benzer olarak Özcan ve arkadaşları (2016), Işık ve Türkmendağ (2016)'da öğrencilerin çoğunluğunun inovasyon ile ilgili bilgiyi daha önce duyduğunu ve bu bilgiyi okuldan aldıklarını bildirmiştir.^{14,17}

Araştırmamıza katılan öğrencilerin %80,1'i hemşirelerin inovatif düşünmesi gerektiğini savunmuştur. Çalışmamıza katılan öğrencilerin %73,5'i hemşirelerin yaratıcı ve %63,3'ü ise yenilikçi olması gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırmamızdan farklı olarak Demircioğlu ve arkadaşları (2016) tarafından yapılan çalışmada öğretim elemanlarının %20'si inovasyonun yarar sağlaması ve %8'i uygulanabilir olması gerektiğini ifade etmişlerdir.¹⁸

Tablo 2. Öğrencilerin inovasyon konusundaki görüşleri (N:256)

Değişkenler	Sayı	%
İnovasyon nedir?		
Bilmiyorum	107	41,8
Yenilik	117	45,7
Yaratıcılık	22	8,5
Girişimcilik	10	3,9
İnovasyonu daha önce duydunuz mu?		
Evet	151	59,0
Hayır	105	41,0
Cevabınız "Evet" ise nereden öğrendiniz?		
Kurs/Seminer/Konferans	61	23,8
Okul	86	33,6
Kitap/Bilimsel dergiler	53	20,7
Radio/Televizyon/Gazete/İnternet	31	12,1
Hemşirenin inovatif düşünmesi gerekli midir?		
Evet	205	80,1
Hayır	51	19,9
Cevabınız "Evet" ise sizce hemşirenin inovatif düşünebilmesi için hangi özelliklere sahip olması gerekir?*		
Yaratıcı	188	73,5
Yenilikçi	162	63,3
Girişimci	114	44,5
Eleştirel düşünebilen	123	48
Meraklı	80	31,3
Risk alabilen	64	25,0
Hemşirelik mesleğinin inovasyona ihtiyacı var mıdır?		
Evet	212	82,8
Hayır	44	17,2
Cevabınız Evet ise sizce mesleğin inovasyona ihtiyaç nedeni nedir?		
Hemşirelik mesleğinin yeniliğe açık olduğunu düşünüyorum	133	52
Hemşirelik mesleğinin sürekli değişim halinde olduğunu düşünüyorum	107	41,8
Meslek bilimine katkıda bulunacağını düşünüyorum	177	69,1
Artan teknolojinin karmaşıklıklar getirdiğini düşünüyorum	29	11,3
Hemşirelik bakımında inovasyonu yararlı buluyor musunuz?		
Evet	209	81,6
Hayır	47	18,4
Hasta bakımında inovatif bir ürün ortaya çıkartmak isteseydiniz bu ne olurdu?		
Fikrim yok	224	87,5
Robot hemşire	2	0,8
Ordere göre doz ayarlayan enjektör	2	0,8
Diğer*	5	

*Diğer (Kan'dan tüm tetkikleri kendiliğinden yapan bir argüman, Bebeklerde kan almayı kolaylaştıracak aparat, Doğumhanede hastaların sesini en aza indirecek" duvar yalıtım sistemi ya da fanus", Vajinal tuşeyi manuel yapmak yerine bir alet icat etmek, Doğum anında kaygan olmayan bir eldiven).

Araştırmamızda öğrencilerin %82,8'i mesleğin inovasyona ihtiyacı olduğunu ve bu ihtiyacın gerekçesi olarak da %69,1'i meslek bilimine katkıda bulunacağı ve %52'si mesleğin yeniliğe açık olması gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırma bulgularımıza benzer olarak Özcan ve arkadaşları (2016), Zhu ve arkadaşları (2014) tarafından yapılan

çalışmalarda da öğrencilerin çoğunluğu mesleğin inovasyona ihtiyacı olduğunu ve bu ihtiyaç nedeninin merak duygusu olduğunu etmişlerdir.^{16,17} Çalışmamızda öğrencilerin inovasyona yönelik bilgi ve farkındalıklarının düşük olduğu fakat çoğunluğunun hemşirelik mesleğinin inovasyona ihtiyacı olduğu ve inovatif

düşünmesi gerektiğinin bilincinde oldukları belirlenmiştir.

Öğrencilerin %81,6'sı hemşirelik bakımında inovasyonu faydalı bulduklarını belirtmiştir. Özcan ve arkadaşlarının (2016) bu konu ile ilgili yaptığı çalışma sonuçları çalışmamızla benzerlik gösterirken Chan (2013) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin çoğunluğu hemşirelik bakımında inovasyonu gerekli bulmadıklarını belirtmişlerdir.^{15,17}

Çalışmamıza katılan öğrencilerin %87,5'i inovatif bir ürün ortaya çıkarma konusunda fikirlerinin olmadığını belirtirken, %0,8'inin robot hemşire ve doktor istemine göre doz ayarlayan enjektör şeklinde inovatif fikirleri olduğunu belirtmişlerdir. Sağlık bölümü için hayati önem taşıyan inovasyon'un, beraberinde getirdiği yenilikçi ürün ve hizmetlerle, hemşirelik/ ebelik bakım ve uygulamalarını geliştireceği düşünüldüğünde yarının hemşiresi/ebesi olacak olan öğrencilerin inovatif fikirlerinin daha üst düzeyde olması gerektiği düşünülmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde araştırma sonuçları beklenilenden düşük olarak değerlendirilmiştir. Ancak öğrencilerin mesleki deneyimlerinin ve bilimsel toplantılara katılımlarının artmasıyla inosyona yönelik farkındalıklarının ve inovatif düşünme yeteneklerinin artacağı düşünülmektedir.

Tablo 3. BYÖ Toplam Ve Alt Boyut Puan Ortalamaları

Ölçek	Puan (en yüksek- en düşük)	Min±Maks.	$\bar{X} \pm SD$
Fikir Önderliği	7-35	7,00±34,00	23,23±5,23
Değişime Direnç	7-35	7,00±32,00	19,78±4,94
Risk Alma	4-20	4,00±20,00	13,66 ±3,29
Toplam	18-90	40,00±83,00	59,11±8,29

Tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin BYÖ fikir önderliği alt boyut puan ortalaması $\bar{X} = 23,23 \pm 5,23$, değişime direnç alt boyut puan ortalaması $\bar{X} = 19,78 \pm 4,94$, risk alma puan ortalaması $\bar{X} = 13,66 \pm 3,29$ ve BYÖ toplam puan ortalaması $\bar{X} = 59,11 \pm 8,29$ bulunmuştur. Araştırmamızda öğrencilerin fikir önderliği düzeyi yüksek iken risk alma düzeyi düşük bulunmuştur. Ertuğ ve arkadaşları (2017), Çetin ve Bülbül (2017), Eröz (2017), Özgür (2013), Kert ve Tekdal (2012) tarafından da risk alma düzeyi düşük bulunurken çalışmamızdan farklı olarak değişime direnç düzeyi yüksek bulunmuştur.^{8,10,19-21}

BYÖ toplam puan ortalaması Ertuğ ve arkadaşlarının çalışmasında (2017) $\bar{X} = 63,92 \pm 10,061$, Çetin ve Bülbül'ün çalışmasında (2017) $\bar{X} = 65,04 \pm 9,71$, Eröz'ün çalışmasında (2017) $\bar{X} = 60,40 \pm 12,86$, Özgür'ün çalışmasında (2013) $\bar{X} = 67,04 \pm 9,08$, Başoğlu ve Durmaz'ın çalışmasında (2017) $68,92 \pm 7,76$, Kert ve Tekdal'ın çalışmasında (2012) $\bar{X} = 66,50 \pm 10,87$ olarak belirlenmiş olup bizim çalışmamıza göre bireysel yenilikçilik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.^{7-8,19-21}

Tablo 4. Öğrencilerin Yenilikçilik Kategorilerine Göre Dağılımı

	Kadın	Erkek
BYÖ	Sayı (%)	Sayı (%)
Yenilikçi	3(1,3)	0(0)
Öncü	8(4,2)	0(0)
Sorgulayıcı	40(21,2)	5(7,3)
Kuşkucu	51(27,1)	22(32,3)
Gelenekselci	86(45,7)	41(60,2)
Toplam	188(73,4)	68(26,6)

Araştırmamızda kadın öğrencilerin %45,7'sinin gelenekselci, %27,1'inin kuşkucu, %21,2'sinin sorgulayıcı, %4,2'sinin öncü, %1,3'ünün yenilikçi oldukları bulunurken erkek öğrencilerin %60,2'sinin gelenekselci, %32,3'ünün kuşkucu ve %7,3'ünün sorgulayıcı oldukları bulunmuştur. Çalışmamızda kadın öğrencilerin yenilikçilik düzeyi gelenekselci olup erkek öğrencilerin ise gelenekselci ve kuşkucu düzeyde olduğu saptanmıştır. Çetin ve Bülbül (2017) çalışmasında kadınlar ve erkeklerin kuşkucu, Akar (2017), Erdoğan ve Güneş'in (2013) çalışmasında ise sorgulayıcı oldukları belirlenmiş olup çalışmamızla farklılık göstermektedir.^{19,22-23}

Araştırmamıza katılan hemşirelik öğrencilerinin %64,7'sinin gelenekselci, %28,1'inin kuşkucu, %7'sinin sorgulayıcı oldukları bulunurken ebelik öğrencilerin %30,7'sinin gelenekselci, %28,9'unun kuşkucu, %30,7'sinin sorgulayıcı, %7'sinin öncücü, ve %2,6'sının yenilikçi oldukları bulunmuştur. Araştırmamızda hemşirelik öğrencilerinin ebelik öğrencilerine göre daha gelenekselci olduğu bulunmuştur. Bu farklılığında hemşirelik bölümünde okuyan erkek öğrencilerin gelenekselci olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Yiğit ve Aksay'ın (2015) yaptığı çalışmada psikiyatristlerin sorgulayıcı, hemşireler, sağlık teknisyenleri ve diğer sağlık personellerinin ise kuşkucu oldukları belirlenmiştir.¹³ Örün ve arkadaşları (2015) tarafından 422 öğretmen adayları ile yapılan çalışmada sınıf ve bölüm açısından adaylarını bireysel yenilikçilik özellikleri arasında anlamlı fark belirlenmemiş ($p>0,05$) olup çalışmamızla farklılık göstermektedir.²⁴

Araştırmaya katılan 2.sınıf öğrencilerinin %56,5'i, 3.sınıfın %46,5'i ve 4. sınıfın %41,1'i 57 puan ve altı aldığı ve çoğunluğun gelenekselci olduğu saptanmıştır. Akar'ın (2017) 424 bireyle yaptığı çalışmada BYÖ'ne göre ilkökul, ortaokul, lise ve lisans mezunlarının

sorgulayıcı olduğu belirlenirken yüksek lisans yapan öğrencilerin öncü oldukları belirlenmiştir.²² Erdoğan ve Güneş'in (2013) 503 öğretmen adayları ile yaptığı çalışmada BYÖ'ne göre sorgulayıcı olduğu ve sınıf düzeyi arttıkça yenilikçilik düzeylerinin değişmediği bulunmuştur.²³

Araştırmamıza alınan öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre BYÖ alt boyut ve toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması tablo 4'te verilmiştir. Araştırmamızda; fikir önderliği alt boyut puan ortalaması kadın öğrencilerde $\bar{X}' \pm SD = 23,65 \pm 5,14$, erkek öğrencilerde $\bar{X}' \pm SD = 22,07 \pm 5,34$; değişime direnç alt boyut puan ortalaması bayan öğrencilerde $\bar{X}' \pm SD = 19,44 \pm 4,96$, erkek öğrencilerde $\bar{X}' \pm SD = 20,73 \pm 4,78$; risk alma alt boyut puan ortalaması bayan öğrencilerde $\bar{X}' \pm SD = 13,92 \pm 3,25$, erkek öğrencilerde $\bar{X}' \pm SD = 12,97 \pm 3,32$ ve BYÖ toplam puan ortalaması bayan öğrencilerde $\bar{X}' \pm SD = 60,13 \pm 8,63$, erkek öğrencilerde ise $\bar{X}' \pm SD = 56,30 \pm 6,52$ bulunmuştur. Araştırmamızda, cinsiyete göre değişime direnç alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulunurken fikir önderliği, risk alma alt boyutu ve toplam ölçek puan ortancası arasında istatistiksel açıdan anlamlılık saptanmıştır ($p<0,05$). Benzer olarak Ertuğ ve arkadaşları (2017) tarafından da cinsiyete göre BYÖ toplam puan ortalaması arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiş ($t=2,00$, $p<0,05$) ve bu farklılığın kız öğrencilerin BYÖ puanının, erkek öğrencilerden daha yüksek olmasından kaynaklandığı belirtilmiştir.⁸

Işık ve arkadaşları (2016) cinsiyete göre “değişime direnç” alt boyut puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğunu belirlerken, Özgür (2013) ise BYÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).^{10,14}

Tablo 5. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre BYÖ Alt Boyut Ve Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Özellikler	N	Fikir Önderliği \bar{X} ' ±SD	Değişime Direnç \bar{X} ' ±SD	Risk Alma \bar{X} ' ±SD	BYÖ Toplam \bar{X} ' ±SD
Cinsiyet					
Kadın	18	23,65±5,14	19,44±4,96	13,92±3,25	60,13±8,63
Erkek	8	22,07± 5,34	20,73±4,78	12,97±3,32	56,30±6,52
Test Değeri	68	z=-2,260* p=0,02	z=-1,779* p=0,07	z=-2,088* p=0,03	z=-3,008* p=0,00
Bölüm					
Hemşire	14	21,91±5,30	20,92±4,89	12,80±3,34	55,79±6,32
Ebe	2	(7,00±33,00)	18,36±4,64	14,73±2,90	63,25±8,61
Test Değeri	11 4	z=-4,741* p=0,00	z=-4,560* p=0,00	z=-4,588* p=0,00	z=-6,816* p=0,00
Sınıf					
2.sınıf	11	22,98±5,26	20,37±4,82	13,63±3,19	58,24±7,81
3.sınıf	5	23,23±5,44	19,47±4,99	13,47±3,57	59,23±8,75
4.sınıf	73	23,67±5,00	19,13±5,03	13,92±3,18	60,47±8,50
Test Değeri	68	$\chi^2=0,405^{**}$ p=0,00	$\chi^2=1,755^{**}$ p=0,20	$\chi^2=0,074^{**}$ p=0,00	$\chi^2=0,405^{**}$ p=0,00
Yaşadığı yer					
İl	14	134,47	128,04	135,26	135,85
İlçe	5	121,96	129,33	119,41	118,35
Köy	80	118,68	127,73	122,15	121,98
Kasaba	30	80,50	152,00	67,00	70,00
Test Değeri	1	$\chi^2=2,272^{**}$ p=0,321	$\chi^2=0,016^{**}$ p=0,992	$\chi^2=2,819^{**}$ p=0,244	$\chi^2=3,323^{**}$ p=0,190
Medeni Durum					
Evli	8	23,00±5,60	19,00±3,77	13,25±4,23	59,25±9,76
Bekar	24	23,24±5,23	19,81±4,97	13,68±3,26	59,11±8,26
Test Değeri	8	z=-0,200* p=0,20	z=-0,584* p=0,20	z=-0,487* p=0,20	z=-0,024* p=0,20

*Whitney -U istatistik testi z değeri ve **Kruskal Wallis istatistik testi Ki-kare değeri

Çalışmada öğrencilerin okudukları bölüme göre BYÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu tespit edilirken ($p<0,05$), hemşirelik ve ebek öğrencilerinin ölçek alt boyut puan ortancalarında en yüksek ortancanın “fikir önderliği”, en düşük ortancanın ise “risk

alma” alt boyutunda olduğu, ancak hemşirelik öğrencilerinin ebek öğrencilerine göre daha fazla “değişime direnç” gösterdiği belirlenmiştir. Işık ve Türkmen dağ (2016) da bölüme göre “fikir önderliği” ve “değişime direnç” alt boyut puanları arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlemiştir.¹⁴

Çalışmamızdan farklı olarak Yiğit ve Aksay (2015) tarafından sağlık çalışanlarına göre fikir “önderliği” alt boyut puan ortalaması arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunurken “değişime direnç” ve “risk alma” alt boyut puanları arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur.¹³ Parlar ve Cansoy (2017) tarafından ilkököl, ortaokul ve lisede görev yapan 567 öğretmen ile yapılan çalışmada BYÖ alt boyutlarından en yüksek ortalamanın “deneyime açıklık” alt boyutu olduğu belirlenirken en düşük ortalamanın “risk alma” alt boyutu olduğu belirlenmiştir. Bölüme göre BYÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$).²⁵

Araştırmamızda okuduğu sınıfa göre değişime direnç alt boyut puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmişken ($p>0,05$), BYÖ toplam, “fikir önderliği” ve “risk alma” alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlılık saptanmış olup ($p<0,05$), bu farklılığın 4. sınıf öğrencilerinden kaynaklandığı görülmektedir. Özgür (2013)

yaptığı çalışmada ise 4. sınıf öğretmen adaylarının değişime direnç alt boyut puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunurken ($p<0,05$), fikir önderliği ve risk alma alt boyutu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlılık olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$).¹⁰ Akgün (2017) 92 öğretim elemanı ile yaptığı çalışmada unvan değişikliğine göre BYÖ toplam puanı arasındaki farkın anlamlı olmadığı ($=9.835$, $p>0,05$) ve en yüksek alt boyut puan ortalamasının “deneyime açıklık” olduğu saptanırken en düşük alt boyut ortalamasının “risk alma” olduğunu belirlemiştir.²⁶

Araştırmamızda öğrencilerin yaşadığı yere ve medeni duruma göre BYÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Çalışmamızla benzerlik gösteren Kayasandık’ın (2017) 177 öğretmen ile yaptığı çalışmada yaşanan yer ve medeni durum ile BYÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur.²⁷

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmaya katılan öğrencilerin yenilikçilik düzeyi gelenekselci olup erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha gelenekselci ve kuşkucu düzeyde oldukları saptanmıştır. Cinsiyet arasındaki bu farklılığın sebebinin ise ataerkil yapıda olan toplumun gelenekselci tutumundan kaynaklandığı düşünülmektedir. Gelenekselci bireyler, değişime karşı önyargıyla bakmakta ve yeniliği benimsemeden önce yeniliğin başkaları tarafından denenmesini isterler. Kuşkucular ise yeniliklere karşı şüpheci ve çekingen bir tavır sergilerler.

Hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik düzeylerinin, fikir önderliği ve risk alma düzeylerinin ebelerine göre düşük olduğu hemşirelik öğrencilerinin ebelik öğrencilerine göre daha gelenekselci oldukları tespit edilmiştir. Genel olarak

öğrencilerin inovasyona yönelik bilgilerinin düşük ancak hemşirelik alanında inovasyonun gerekliliği konusunda farkındalıklarının olduğu belirlenmiştir.

Geleceğin hemşire ve ebe adayları olan öğrencilerin günümüzde sağlık alanındaki değişikliklere uyum sağlayabilmesi, bu alandaki ihtiyaçları karşılayabilmesi hatta bunlara katkıda bulunabilmesi için inovasyon konusunda daha fazla bilgilendirilmesi, cesaretlendirilmesi ve farkındalıklarının artırılmasına yönelik düzenli aralıklarla kurs ve seminerlerin düzenlenmesi önerilmektedir. Ayrıca hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin inovasyona yönelik bilgi, inovatif düşünme, beceri ve tutumlarının geliştirilmesi için lisans müfredatına “İnovasyon” ile ilgili zorunlu ders eklenmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

1. Mellion EB., Cavanagh MS&S. (2017). "The Process of Innovation in Nursing: An Interdisciplinary Perspective". Erişim tarihi:03.04.2017, <http://hdl.handle.net/10755/616080>.
2. Almansa P1, López-Martínez O, Corbalán J, Limiñana-Gras RM. (2013). "Thinking styles and creativity preferences in nursing". *Creat Nurs*, 19(2):91-100.
3. Sarıoğlu Kemer A., Altuntaş S. Bireysel Yenilikçilik Ölçeği'nin Hemşireliğe Uyarlanması: Türkçe Geçerlik-Güvenirlilik Çalışması. *Hemşirelikte Eğitim Ve Araştırma Dergisi*,14 (1): 52-61.
4. Şengün H. (2016). "Sağlık Hizmetleri Sunumunda İnovasyon". *Med Bull Haseki*, 54:194-8.
5. Kılıç H. (2015). "İlköğretim branş öğretmenlerinin bireysel yenilikçilik düzeyleri ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri (denizli ili örneği)". T.C. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale.
6. Culha Y, Turan N, Kaya H. (2017). "Entrepreneurship In Nursing Education". Erişim tarihi:15.03.2017, 10.17261/Pressacademia.2017.516.
7. Başoğlu M, Durmaz EA. (2017). "X ve Y Kuşağındaki Hemşirelerin ve Hemşirelik Öğrencilerinin Bireysel Yenilikçilik Farkındalıklarının Karşılaştırılması". *GÜSB D*, 6 (4): 77-84.
8. Ertuğ N, Kaya H. (2017). "Hemşirelik Öğrencilerinin Bireysel Yenilikçilik Profilleri ve Yenilikçiliğin Önündeki Engellerin İncelenmesi". *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 14 (3): 192-7.
9. Çuhadar C, Bülbül T, Ilgaz G. (2013). "Öğretmen Adaylarının Bireysel Yenilikçilik Özellikleri ile Teknopedagojik Eğitim Yeterlikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". *Elementary Education Online*,12 (3), 797-807.
10. Özgür H. (2013). "Bilişim Teknolojileri Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimleri ile Bireysel Yenilikçilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi". *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (2): 409-420.
11. Loogma K, Kruusvall J, Ümarik M. (2012). "E-learning as innovation: Exploring innovativeness of the VET teachers' community in Estonia". *Computers & Education*, 58: 808-817.
12. Kılıçer K, Odabaşı HF. (2010). "Bireysel Yenilikçilik Ölçeği (Byö): Türkçeye Uyarlama, Geçerlik Ve Güvenirlilik Çalışması". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* 38: 150-164.
13. Yiğit S, Aksay KA. (2015). "Comparison between Generation X and Generation Y in Terms of Individual Innovativeness Behavior: The Case of Turkish Health Professionals". *International Journal of Business Administration*, 6 (2).
14. Işık C, Türkmendağ T. (2016). "Atatürk Üniversitesi Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Bireysel Yenilikçilik Algılarının Belirlenmesi". *Turizm Fakültesi Dergisi*, 70-99.
15. Chan CY. (2016). "Student peer reviewers' views on teaching innovations and imaginative learning". *Zenobia Nurse Education Today*, 39:155-160.
16. Zhu C, Engels N. (2014). "Organizational culture and instructional innovations in higher education: Perceptions and reactions of teachers and students". *Educational Management Administration & Leadership*, 42 (1):136-158.
17. Özcan S, Gökçearslan Ş, Solmaz E. (2016). "Investigation Into Attitudes Of PreService Teachers Towards E-Learning With Respect To Their Individual Innovativeness Levels". *Journal Of Educational And Instructional Studies In The World*, 6 (2): 2146-7463.
18. Demircioğlu T, Konokman GY, Akay C. (2016) "Eğitim Fakültesi Öğretim Elemanlarının Yenilikçilik Düzeylerinin Avrupa Birliği Hayat Boyu Öğrenme Projelerine Yönelik Tutumlarına Etkisi". *Electronic Journal of Social Sciences*, 15 (59): 1120-1137.
19. Çetin D, Bülbül T. (2017). "Okul Yöneticilerinin Teknostres Algıları İle Bireysel Yenilikçilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". *İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (3): 1241-1264.
20. Eröz SS. (2017). "The Relationship between Individual Innovativeness and Locus of Control: A Research on Tourism Faculty Students". *Journal of Tourism and Hospitality Management*, 5 (1): 46-52.
21. Kert SB, Tekdal M. (2012). "Comparison Of Individual Innovativeness Perception Of Students Attending Different Education Faculties". *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 11 (4):1150-1161.
22. Akar N. (2017). "Kişilik profilinin ve örgüt kültürünün bireysel yenilikçilik üzerine etkisi: kobi'ler üzerinde bir alan araştırması". T.C. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Edirne.
23. Erdoğan GD, Güneş ZD. (2013). "The relationship between individual innovativeness and change readiness conditions of students attending faculty of educations". *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 106: 3033 - 3040 .
24. Örün Ö, Orhan D, Dönmez P, Kurt AA. (2015). "Öğretmen Adaylarının Bireysel Yenilikçilik Profilleri ve Teknoloji Tutum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (1):65-76.
25. Parlar H, Cansoy R. (2017). "Examining the Relationship between Teachers' Individual Innovativeness and Professionalism". *International Education Studie*, 10 (8):1913-9020.
26. Akgün F. (2017). "Öğretim Elemanlarının Bireysel Yenilikçilik Özellikleri ve Öğretim Teknolojilerine Yönelik Kabulleri". *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI)*, 8 (3): 291-322.
27. Kayasandık E. (2017). "Öğretmenlerin Bireysel Yenilikçilik Ve Değişime Hazır Olmalarının Algılanan Örgütsel Destek İle İlişkisi: Samsun'da Bir Çalışma". *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5 (54):511-527.